

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA NILSA VĀLA [*NILS WAHL*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2015. gada 25. jūnijā¹

Apvienotās lietas no C-132/14 līdz C-136/14

**Eiropas Parlaments (lietas C-132/14 un C-136/14)
un
Eiropas Komisija (lietas no C-133/14 līdz C-135/14)
pret**

Eiropas Savienības Padomi

Prasības atcelt tiesību aktu — Regula (ES) Nr. 1385/2013 — Direktīva 2013/62/ES —
Direktīva 2013/64/ES — Juridiskais pamats — LESD 349. pants — Piemērošanas joma —
Tālākais reģions — Majotas statusa grozīšana

1. Šajās tiesvedībās Parlaments un Komisija lūdz Tiesu atcelt Regulu Nr. 1385/2013² un Direktīvu 2013/64³. Turklāt Komisija lūdz atcelt arī Direktīvu 2013/62⁴ (turpmāk tekstā kopā – “apstrīdētie pasākumi”). Šo prasību pamatā ir jautājums, vai apstrīdēto tiesību aktu pieņemšanas juridiskais pamats bija pareizs.

2. Izskatāmo lietu būtība ir: kāda ir LESD 349. panta piemērošanas joma? Šis jautājums ir radies sakarā ar Majotas statusa maiņu saskaņā ar ES tiesību aktiem. Pēc 2009. gada vietējā referendumā Majotas arhipelāgu veidojošās salas veicinājušas integrācijas procesu Francijas Republikā un 2011. gada 31. martā kļuvušas par Francijas aizjūras departamentu un reģionu. Pēc Francijas Republikas lūguma par to Eiropas Padome nolēma no 2014. gada 1. janvāra mainīt Majotas statusu no aizjūras zemes vai teritorijas (turpmāk tekstā – “AZT”) uz tālākā reģiona (turpmāk tekstā – “TR”) statusu.

3. Tomēr kopš tā laika ir radies iestāžu strīds par apstrīdētajiem pasākumiem, kas pieņemti saistībā ar šo statusa maiņu. Padome, kura nepiekrita apstrīdētajiem pasākumiem piedāvātajiem nozaru juridiskajiem pamatiem, nolēma tos pieņemt saskaņā ar LESD 349. pantu. Tagad jautājums ir: vai Padome to darīja pamatoti? Kā redzēsīm, es uzskatu, ka tas bija pamatoti.

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — Padomes 2013. gada 17. decembra Regula (ES) Nr. 1385/2013, ar kuru groza Padomes Regulas (EK) Nr. 850/98 un (EK) Nr. 1224/2009 un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1069/2009 (ES) Nr. 1379/2013 un (ES) Nr. 1380/2013 pēc Majotas statusa maiņas attiecībā uz Eiropas Savienību (OV L 354, 86. lpp.) (turpmāk tekstā – “Regula”).

3 — Padomes 2013. gada 17. decembra Direktīva 2013/64/ES, ar kuru groza Padomes Direktīvas 91/271/EEK un 1999/74/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/60/EK, 2006/7/EK, 2006/25/EK un Direktīvu 2011/24/ES pēc Majotas statusa maiņas attiecībā uz Eiropas Savienību (OV L 353, 8. lpp.) (turpmāk tekstā – “Horizontālā direktīva”).

4 — Padomes 2013. gada 17. decembra Direktīva 2013/62/ES, ar ko groza Direktīvu 2010/18/ES, ar ko īsteno pārskatīto *BUSINESSEUROPE*, *UEAPME*, *CEEP* un *ETUC* pamatnolīgumu par vecāku atvaļinājumu saistībā ar Majotas statusa grozīšanu attiecībā uz Eiropas Savienību (OV L 353, 7. lpp.) (turpmāk tekstā – “Minidirektīva”).

5 — Eiropas Savienības Padomes 2012. gada 11. jūlija Lēmums 2012/419/ES, ar ko groza statusu, kas Majotai piešķirts attiecībā uz Eiropas Savienību (OV L 204, 131. lpp.).

I – Tiesiskais regulējums

A – Attiecīgie piemērojamie un atceltie Līgumu noteikumi

4. Pēc Māstrihtas līguma stāšanās spēkā EK līguma 227. panta 2. punkts bija formulēts šādi:

“Attiecībā uz Francijas aizjūras departamentiem, vispārējos un īpašos šā Līguma noteikumus, kas attiecas uz:

- brīvu preču apriti;
- lauksaimniecību, izņemot [EK līguma] 40. panta 4. punktu;
- pakalpojumu liberalizāciju;
- konkurences noteikumiem;
- aizsargpasākumiem, kas paredzēti [EK līguma] 109.h, 109.i un 226. pantā;
- iestādēm;

piemēro, tiklīdz šis Līgums stāsies spēkā.

Apstākļus, kādos ir piemērojami citi šā Līguma noteikumi, nosaka divu gadu laikā pēc šā Līguma stāšanās spēkā ar Padomes vienprātīgu lēmumu pēc Komisijas priekšlikuma.

Kopienas iestādes, ievērojot procedūras, kas paredzētas šajā Līgumā, jo īpaši [EK līguma] 226. pantā, rūpēsies par ekonomiskās un sociālās attīstības iespējamību šajās teritorijās.”

5. Pēc Amsterdamas līguma stāšanās spēkā EK līguma 227. panta 2. punkts tika aizstāts ar EKL 299. panta 2. punktu, kurā teikts:

“Šā Līguma noteikumus piemēro Francijas aizjūras departamentiem, Azoru salām, Madeiras salām un Kanāriju salām.

Tomēr, ņemot vērā Francijas aizjūras departamentu, Azoru salu, Madeiras salu un Kanāriju salu struktūras sociālo un ekonomisko stāvokli, ko vēl vairāk apgrūtina tādi faktori kā attālums, tas, ka tās ir salas, maza teritorija, sarežģīts reljefs un klimats, tautsaimniecības atkarība no dažiem ražojumiem, kas, nemainoties un cits citu papildinot, nopietni kavē to attīstību, Padome ar kvalificētu balsu vairākumu pēc Komisijas priekšlikuma un pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu paredz īpašus pasākumus, lai izstrādātu nosacījumus šā Līguma piemērošanai minētajiem reģioniem, tostarp kopēju politiku.

Padome, paredzot attiecīgos pasākumus, kas minēti otrajā apakšpunktā, ņem vērā, piemēram, muitas un tirdzniecības politiku, fiskālo politiku, brīvās tirdzniecības zonas, lauksaimniecības un zivsaimniecības politiku, nosacījumus izejvielu un plaša patēriņa preču piegādei, valsts atbalstu un nosacījumus, lai piekļūtu struktūrfondiem un Kopienas horizontālajām programmām.

Padome paredz otrajā apakšpunktā minētos pasākumus, ņemot vērā tālāko reģionu īpatnības un grūtības un neietekmējot Kopienas tiesiskā regulējuma integritāti un saskaņu, tostarp iekšējo tirgu un kopējo politiku.”

6. Pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā EKL 299. pants tika aizstāts ar LESD 349. un 355. pantu un būtībā ar LES 52. pantu. Pēdējā no minētajiem paredzēts:

“1. Līgumi attiecas uz Beļģijas Karalisti, Bulgārijas Republiku, Čehijas Republiku, Dānijas Karalisti, Vācijas Federatīvo Republiku, Igaunijas Republiku, Īriju, Grieķijas Republiku, Spānijas Karalisti, Francijas Republiku, Itālijas Republiku, Kipras Republiku, Latvijas Republiku, Lietuvas Republiku, Luksemburgas Lielhercogisti, Ungārijas Republiku, Maltas Republiku, Nīderlandes Karalisti, Austrijas Republiku, Polijas Republiku, Portugāles Republiku, Rumāniju, Slovēnijas Republiku, Slovākijas Republiku, Somijas Republiku, Zviedrijas Karalisti un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti.

2. Teritoriālā piemērošanas joma ir precizēta [LESD] 355. pantā.”

7. LESD 349. pantā, kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Padomes Lēmumu 2012/419/ES, norādīts:

“Ņemot vērā Gvadelupas, Franču Gviānas, Martinikas, Majotas, Reinjonas, Senberteļemī, Senmartēnas, Azoru salu, Madeiras salu un Kanāriju salu struktūras sociālo un ekonomisko stāvokli, ko vēl vairāk apgrūtina tādi faktori kā attālums, tas, ka tās ir salas, maza teritorija, sarežģīts reljefs un klimats, tautsaimniecības atkarība no dažiem ražojumiem, kas, nemainoties un cits citu papildinot, nopietni kavē to attīstību, Padome pēc Komisijas priekšlikuma un pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu paredz īpašus pasākumus, lai izstrādātu nosacījumus Līgumu piemērošanai minētajiem reģioniem, tostarp kopēju politiku. Ja attiecīgos īpašos pasākumus pieņem Padome saskaņā ar īpašu likumdošanas procedūru, tā arī pieņem lēmumu, pamatojoties uz Komisijas priekšlikumu un apspriedusies ar Eiropas Parlamentu.

Pirmajā daļā minētie pasākumi jo īpaši skar muitas un tirdzniecības politiku, fiskālo politiku, brīvās tirdzniecības zonas, lauksaimniecības un zivsaimniecības politiku, nosacījumus izejvielu un plaša patēriņa preču piegādei, valsts atbalstu un nosacījumus, lai piekļūtu struktūrfondiem un Savienības horizontālajām programmām.

Padome paredz pirmajā daļā minētos pasākumus, ņemot vērā tālāko reģionu īpatnības un grūtības un neietekmējot Savienības tiesiskā regulējuma integritāti un saskaņu, tostarp iekšējo tirgu un kopējo politiku.”

8. LESD 355. panta 1. punkts, kurā izdarīti grozījumi ar Eiropas Padomes Lēmumu 2012/419/ES, ir formulēts šādi:

“Papildus [LES] 52. panta noteikumiem attiecībā uz piemērošanas teritoriālo jomu piemēro šādus noteikumus:

1. Šā Līguma noteikumus piemēro Gvadelupai, Franču Gviānai, Martinikai, Majotai, Reinjonai, Senberteļemī, Senmartēnai, Azoru salām, Madeiras salām un Kanāriju salām saskaņā ar [LESD] 349. pantu.”

B – Apstrīdētie pasākumi

9. Šajā tiesvedībā pietiek pieminēt sekojošo.

10. Būtībā ar *Regulu* tiek grozītas piecas dažādas regulas. Tās 1. panta 1. punktā Majota pievienota jūras ūdenstilpju sarakstam, kam var tikt piemēroti ES pasākumi zvejas resursu saglabāšanai, savukārt tās 1. panta 2. punktā aizliegta riņķvadu izmantošana tunzivju un tunzivjveidīgo zivju bariem to vistuvāk aptverošajos ūdeņos. Regulas 2. pantā līdz 2021. gada 31. decembrim atlikts ieviešanas termiņš noteiktiem ES noteikumiem par zvejas un akvakultūras produktu tirgu kopējo organizāciju (turpmāk tekstā – “TKO”), kas attiecas uz zvejas produktu marķēšanu. *Regulas* 3. panta 1. punktā un

2. punktā attiecīgi veiktas atkāpes un līdz 2025. gada 31. decembrim un 2021. gada 31. decembrim atlikti daži Kopējās zivsaimniecības politikas (turpmāk tekstā – “KZP”) noteikumi par zvejas kapacitāti un zvejas flotes reģistru, turpretim 3. panta 3. punktā veikti noteikti ieraksti par Majotu sarakstā, kurā noteikta maksimāli pieļaujamā zvejas kapacitāte. Regulas 4. pantā līdz 2021. gada 1. janvārim atlikta tādu konkrētu noteikumu piemērošana Majotai, kas saistīti ar dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu un no tiem iegūtu produktu pārstrādi. Visbeidzot, lai gan Regulas 5. pantā līdz 2021. gada 31. decembrim ir atlikta prasība Francijas Republikai piemērot Majotai virkni KZP atbilstības noteikumu, tajā arī likts dalībvalstīm līdz 2014. gada 30. septembrim izveidot pagaidu kontroles sistēmu.

11. Būtībā ar *Horizontālo direktīvu* tiek atlikta vairāku normu piemērošana Majotai, kuras ietvertas sešās dažādās direktīvās par dažādām politikas jomām, piemēram, ūdens politiku; pilsētu notekūdeņu attīrīšanu; peldvietu ūdeņiem; dējējvistu aizsardzību; veselību un drošību attiecībā uz mākslīgo optisko starojumu un pacientu tiesībām pārrobežu veselības aprūpes jomā. Šajās direktīvās paredzētajām saistībām attiecīgi jāstājas spēkā vēlāk, laikā no 2014. gada 1. janvāra līdz 2031. gada 31. decembrim.

12. Savukārt *Minidirektīvā* Francijas Republikai attiecībā uz Majotu tiek dots papildu termiņš, lai izpildītu ES noteikumus par bērna kopšanas atvaļinājumu. Šis termiņš beidzas 2018. gada 31. decembrī.

II – Tiesvedības priekšvēsture

13. Pēc Eiropas Padomes Lēmuma 2012/419/ES pieņemšanas, kura spēkā stāšanās noteikta 2014. gada 1. janvārī, Komisija 2013. gada 13. jūnijā ES likumdevējam iesniedza trīs priekšlikumus, ar kuriem paredzēts grozīt vairākus sekundāros tiesību aktus.

14. Komisijas priekšlikums, kas vēlāk kļuva par Regulu, tika pamatots ar LESD 43. panta 2. punktu un 168. panta 4. punkta b) apakšpunktu. Horizontālās direktīvas pamatā esošais priekšlikums tika pamatots ar LESD 43. panta 2. punktu, 114. pantu, 153. panta 2. punktu, 168. pantu un 192. panta 1. punktu. Visbeidzot, priekšlikums, kas bija Minidirektīvas pamatā, tika pamatots ar LESD 155. panta 2. punktu.

15. Tādējādi visos Komisijas priekšlikumos bija atsauces uz nozaru juridiskajiem pamatiem. Izņemot LESD 155. panta 2. punktu, šajos juridiskajos pamatos bija norādīta parastā likumdošanas procedūra un konsultācijas ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju (un par dažiem piedāvātajiem juridiskajiem pamatiem – arī ar Reģionu komiteju).

16. Tomēr likumdošanas procesa laikā Padome trīs pasākumiem nolēma mainīt juridisko pamatu uz LESD 349. pantu.

17. Attiecībā uz Horizontālo direktīvu un Regulu Parlaments ierosināja sākotnēji piedāvātajiem nozaru pamatiem pievienot LESD 349. pantu. Tādēļ attiecībā uz diviem pasākumiem Parlaments uzskatīja, ka tas nedarbojas konsultatīvā, bet gan likumdevēja statusā.

18. Tomēr 2013. gada 17. decembrī Padome pieņēma apstrīdētos pasākumus, uzskatot, ka tā ir saņēmusi nepieciešamo Parlamenta viedokli par šiem priekšlikumiem.

III – Tiesvedība Tiesā un lietas dalībnieku prasījumi

19. Prasītāji uzsāka šīs tiesvedības ar prasības pieteikumiem, kas iesniegti 2014. gada 21. martā. Lietā C-132/14 Parlamenta prasījumi Tiesai ir šādi:

— atcelt Regulu;

— piespriest Padomei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

20. Lietā C-133/14 Komisijas prasījumi Tiesai ir šādi:

— atcelt Horizontālo direktīvu;

— atstāt spēkā Horizontālo direktīvu, līdz stāsies spēkā jauna direktīva, kuras pamatā ir atbilstošs juridiskais pamats;

— piespriest Padomei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

21. Lietā C-134/14 Komisijas prasījumi Tiesai ir šādi:

— atcelt Minidirektīvu;

— atstāt spēkā Minidirektīvu, līdz stāsies spēkā jauna direktīva, kuras pamatā ir atbilstošs juridiskais pamats;

— piespriest Padomei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

22. Lietā C-135/14 Komisijas prasījumi Tiesai ir šādi:

— atcelt Regulu;

— atstāt spēkā Regulu, līdz stāsies spēkā jauna regula, kuras pamatā ir atbilstošs juridiskais pamats;

— piespriest Padomei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

23. Lietā C-136/14 Parlamenta prasījumi Tiesai ir šādi:

— atcelt Horizontālo direktīvu;

— piespriest Padomei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

24. Ar Tiesas priekšsēdētāja 2014. gada 28. aprīļa rīkojumu šīs piecas lietas tika apvienotas rakstveida un mutvārdu procesam, kā arī sprieduma taisīšanai. Padomes 2015. gada 17. jūnija iesniegtajā kopīgajā iebildumu rakstā tās prasījumi Tiesai ir šādi:

— noraidīt Parlamenta un Komisijas prasības pieteikumus pilnībā;

— piespriest Parlamentam un Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus;

— pakārtoti, gadījumā, ja Tiesa atceltu apstrīdētos pasākumus, atstāt tos spēkā, līdz tiks pieņemti jauni, tos aizstājoši tiesību akti, kuru pamatā ir pienācīgs Tiesas noteikts tiesiskais pamats.

25. Ar Tiesas priekšsēdētāja 2014. gada 29. jūlija rīkojumu Spānijas Karalistei, Francijas Republikai un Portugāles Republikai tika atļauts iestāties lietā Padomes atbalstam.

26. Tiesas sēdē, kas notika 2015. gada 21. aprīlī, Parlaments, Padome un Komisija, kā arī trīs personas, kas iestājušās lietā, sniedza mutvārdu paskaidrojumus.

IV – Lietas dalībnieku un personu, kas iestājusās lietā, argumenti

27. Lai pamatotu savus prasības pieteikumus attiecībā uz apstrīdēto pasākumu atcelšanu, Parlaments un Komisija izvirzīja vienu un to pašu pamatu: Padome nepareizi izvēlējusies juridisko pamatu. Tomēr Parlamenta un Komisijas viedoklis par LESD 349. panta piemērošanas jomu atšķiras.

28. *Parlaments* uzskata, ka LESD 349. pantā atļauts pieņemt tikai konkrētus pasākumus, kas tieši vērsti uz TR, un cenšas novērst trūkumus, ko rada apskatāmā(-o) reģiona(-u) iezīmes un īpaši ierobežojumi. To darot, šiem pasākumiem jābūt saistītiem ar apskatāmā TR ekonomisko un/vai sociālo situāciju. LESD 349. pants nevar būt pamats pasākumiem, kas ietilpst Eiropas Savienības politikas kompetencē, kas nav paredzēti, lai pielāgotu ES tiesību aktus šiem ierobežojumiem. Pasākums, kas attiecas uz TR, šī fakta dēļ vien automātiski neietilpst LESD 349. panta piemērošanas jomā. Lai gan, pēc Parlamenta uzskata, konkrētus pasākumus var pieņemt gan vispārējā, gan *ad hoc* veidā, šādiem pasākumiem jāsniedz priekšrocības TR, kas saistītas ar to īpašo situāciju, un tie nevar sastāvēt tikai no atsevišķu ES tiesību aktu noteikumu piemērošanas atlikšanas. Patiesi, Parlaments apgalvo, ka atlikšana nepielāgo ES tiesību aktus tālākā reģiona specifiskiem apstākļiem, bet tieši otrādi – garantē to pilnīgu piemērošanu vēlāk.

29. Konkrēti, Parlaments pieļauj iespēju, ka Regulas 3. panta 1. un 2. punktam, kā arī 5. pantam Padome varēja likumīgi izmantot LESD 349. pantu. Par pārējo tas apgalvo, pirmkārt, ka Regulas 1. un 2. panta, kā arī 3. panta 3. punkta saturs un mērķis attiecas drīzāk uz KZP saskaņā ar LESD 43. pantu, nevis uz LESD 349. pantu. Otrkārt, Regulas 4. pants, kurā tika atlikta dažu normu piemērošana par dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu pārstrādi, pēc tā domām, nevarēja tikt likumīgi pieņemts saskaņā ar LESD 349. pantu, nevis LESD 168. panta 4. punkta b) apakšpunktu. Tādēļ Parlaments argumentē, ka Regula bija jāpieņem saskaņā ar LESD 43. panta 2. punktu, 168. panta 4. punktu un 349. pantu. Turklāt Parlaments apgalvo, ka Padomei nebija atļauts pieņemt Horizontālo direktīvu, pamatojoties uz LESD 349. pantu vai nu atsevišķi, vai kopā ar citām tiesību normām, jo tas uzskata, ka ar šīs direktīvas normām būtībā tiek atlikta noteiktu Francijas Republikas saistību izpilde attiecībā uz Majotu. Parlaments apgalvo, ka šāda veida atkāpes ir būtiskas jebkuram reģionam, kam nepieciešams atbilst jaunajiem standartiem.

30. *Komisija* apgalvo, ka Padome nevarēja izmantot LESD 349. pantu, jo apstrīdētie pasākumi nav atkāpes no Līgumiem, bet tikai groza sekundāros ES tiesību aktus, kas šajā normā nav atļauts. Tādēļ apstrīdētie pasākumi bija jāpieņem ar sākotnēji piedāvātajiem nozaru pamatiem. Komisija uzskata, ka šo viedokli atbalsta LESD 349. panta formulējums, lasot to kopā ar LESD 355. panta 1. punktu, LESD juridisko pamatu sistēma un LESD 349. panta pirmavoti.

31. Īpaši Komisija uzskata, ka jēdziens “jo īpaši” LESD 349. panta formulējumā nozīmē to, ka šis noteikums aptver jebkuru īpašu pasākumu, ar ko tiek veiktas atkāpes no Līgumiem, neatkarīgi no tā, vai šajā pasākumā noteikti īpaši “Līgumu piemērošanas nosacījumi”. Tāpēc LESD 349. pants un 355. panta 1. punkts, tos lasot kopā, dod iespēju Padomei atkāpties no “Līgumu noteikumiem”. Komisija argumentē, ka iestāžu pieņemtie tiesību akti piemērojami vienīgi LESD 355. panta ietvaros. Ja nav norādīts citādi, tad šāds tiesību akts nav piemērojams TR. Par LESD juridisko pamatu sistēmu Komisija apgalvo, ka valsts atbalsts, kas piešķirts TR, pamatojoties uz LESD 349. pantā minētajiem faktoriem, vienmēr ir bijis atļauts saskaņā ar EKL 88. pantu, nevis EKL 299. pantu. LESD 107. panta 3. punkta a) apakšpunkta pašreizējā redakcijā, kurā ir atsauce LESD 349. pantu, tas acīmredzami sistematizēts. Komisija uzskata, ka apstrīdētajos pasākumos pievērsta uzmanība pārejas jautājumiem, nevis “pastāvīgajiem” LESD 349. pantā uzskaitītajiem faktoriem. Šeit tā apgalvo, ka nozaru pamati jau dod iespēju veikt šādus pasākumus, un atzīmē, ka jaunajām dalībvalstīm arī ir piešķirts pārejas periods, lai ievērotu ES *acquis*. Īpaši par Regulu Komisija apgalvo, ka tās 1. pantā grozītas jomas, kas aizsargājamas saskaņā ar KZP, vairumam no kurām nav nekāda sakara ar TR. Visbeidzot, LESD 349. panta vēsturiskā attīstība acīmredzami tiecas atbalstīt viedokli, ka, atšķirībā no EK līguma 227. panta 2. punkta, papildus dažu Spānijas un Portugāles teritoriju pievienošanai TR sarakstam EKL 299. panta 2. punktā un LESD 349. pantā Padomei atļauts atkāpties no primārā tiesību akta kopumā.

32. Padome uzskata, ka LESD 349. pants ir *lex specialis*, kam ģeogrāfiskā piemērošana ir ierobežota un kam tiek piešķirta prioritāte pār citiem juridiskajiem pamatiem katru reizi, kad ES likumdevējs paredz pieņemt īpašus pasākumus, kas patiesi vērsti uz to, lai ņemtu vērā nelabvēlīgo situāciju TR, ciktāl šādi pasākumi ir nepieciešami, samērīgi un precīzi noteikti. Padome argumentē, ka LESD 349. panta formulējumā tai atļauta nepieciešamā elastība attiecībā uz konkrētu pasākumu būtību, saturu un formu, piemēram, pagaidu atkāpes īsāku vai ilgāku laiku, un ka “Līgumu” jēdzienā ietverti iestāžu tiesību akti. Pēc tās domām, to atbalsta LESD 349. panta vēsturiskā attīstība, kā arī tā formulējums, kurā ir atsauces uz “brīvās tirdzniecības zonām” un “Savienības horizontālo programmu” pieejamību. Padome uzskata, ka nav nekāda iemesla pieprasīt nozaru juridisko pamatu izmantošanu. Šāda prasība radītu negatīvas ietekmes risku uz LESD 349. panta efektivitāti un būtu pretrunā judikatūrai.

33. Atbildot Parlamentam, Padome nepiekrīt, ka LESD 349. pants nevar būt atlikšanas juridiskais pamats: atšķirības starp pagaidu un pastāvīgajām atkāpēm būtu mākslīgas un praktiski nelietojamas. Turklāt Padome apgalvo, ka Regulas un Horizontālās direktīvas mērķis ir sniegt atbalstu Majotai saskaņā ar LESD 349. panta prasībām. Tā iebilst pret domu, ka varētu būt iespējams atļaut šādu nozīmīgu atlikšanu jebkuram kādas dalībvalsts reģionam. Turklāt Padome argumentē, ka ar izteicienu “ņemot vērā”, kas izmantots LESD 349. pantā, netiek pieprasīts, ka attiecīgajiem īpašajiem pasākumiem jābūt iecerētiem, lai novērstu nelabvēlīgu situāciju TR. Pieļaujot, ka Regulas 1. panta 1. punkts un 3. panta 3. punkts papildina galvenos tās pašas Regulas 1. panta 2. punktā un 3. panta 1. punktā izklāstītos noteikumus, Padome turpinājumā argumentē, ka LESD 349. pants ir abu Parlamenta apstrīdēto pasākumu “smaguma centrs”. Padome nekādā ziņā neredz, kā šo pasākumu dažādi noteikumi ir cieši saistīti, lai dotu iespēju izņēmuma kārtā izmantot vairākus juridiskos pamatus.

34. Attiecībā uz dažiem Komisijas argumentiem Padome uzskata, ka Komisija nenovērtē LESD 349. panta vēsturiskās attīstības nozīmi. Padome uzskata, ka jēdziens “īpaši pasākumi” ietver pavisam jauna veida pasākumu, kas īpaši iepļānots TR. Lai arī neapstrīdot viedokli, ka Komisija agrāk ir pieņēmusi lēmumus par valsts atbalstu TR, Padome atbild, ka šie lēmumi ir tikai par Līguma piemērošanu un nepamato līdzīgu pieeju citām teritorijām, turklāt valsts atbalsts ir īpaši minēts LESD 349. panta otrajā daļā. Konkrēti par Minidirektīvu Padome apgalvo, ka tā ietilpst LESD 349. panta piemērošanas jomā, nevis Komisijas piedāvātajos nozaru pamatos.

35. *Portugāles valdība* piebilst, ka neatkarīgi no atkāpes ilguma tā ir un paliek atkāpe. Lai arī atbilstoši šīs valdības viedoklim no LESD 349. panta trešās daļas izriet, ka Padome nedrīkst pieņemt pastāvīgas atkāpes, LESD 349. panta formulējumā nav pamata atšķirībai starp pastāvīgām un pagaidu atkāpēm. Šī valdība piekrīt Padomei, ka LESD 349. pants padara nebūtisku citu juridisko pamatu izmantošanu, līdz pat to neietveršanai.

36. *Spānijas valdība* citastarp uzsver izteicienu “jo īpaši” izmantošanu LESD 349. panta formulējumā un faktu, ka saskaņā ar Lisabonas līgumu LESD 349. pants tika atdalīts no LESD 355. panta 1. punkta. Šī valdība vēl piebilst, ka LESD 349. panta atsauce uz īpašo likumdošanas procedūru paredz, ka to var piemērot, lai grozītu sekundāros tiesību aktus. Turklāt, ja LESD 349. pantu var izmantot, lai pielāgotu primāro tiesību aktu piemērošanu šiem reģioniem, *a fortiori* tas, pēc tās domām, ietvertu arī pagaidu vai pārejas pasākumus.

37. Atbildot Komisijai, *Francijas valdība* norāda, pirmkārt, ka sekundāro ES tiesību aktu teritoriālā piemērošanas joma ir noteikta LES 52. pantā un LESD 355. pantā. Otrkārt, tā argumentē, ka vairākos primāro tiesību aktu noteikumos, piemēram, LES 19. pantā, izmantots jēdziens “Līgumi” plašā nozīmē. Treškārt, uzsverot plašos LESD 349. panta noteikumus, kā arī šīs normas vēsturisko attīstību, šī valdība ierosina, ka LESD 349. pantu vajadzētu piemērot plaši. Šī valdība uzskata, ka Padomei vajadzētu izmantot LESD 349. pantu kā *lex specialis* ik reizi, kad tā paredzējusi pieņemt īpašus pasākumus par TR. Ceturtkārt, tā argumentē, ka atlikšanas atļaušana patiešām var būt paredzēta, lai novērstu ekonomiskās un/vai sociālās grūtības, ar ko saskaras TR, un ka zināmos atlikšanas noteikumos (piemēram, Regulas 3.–5. pantā un Horizontālās direktīvas 1., 2. un 5. pantā) ir paredzētas konkrētas

prasības vai nosacījumi pārejas periodu laikā. Piektkārt, Francijas valdība piebilst, ka LESD 349. panta izmantošanu var pamatot ne tikai ekonomiskie vai sociālie apsvērumi šaurā nozīmē, bet arī citi faktori, piemēram, vides faktori. Visbeidzot, šī valdība apšauba faktu, ka attiecībā uz Regulu Parlaments atzīst, no vienas puses, Majotas flotes daļu mazattīstīto stāvokli, tomēr, no otras puses, atsakās to darīt, kad runa ir par zivju produktu komercializāciju tur vai dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu pārstrādes rūpniecisko jaudu.

V – Vērtējums

A – Ievada apsvērumi

38. Sākumā jānorāda, un tam visi piekrīt, ka ES pasākuma juridiskā pamata izvēlei ir jābūt pamatotai ar objektīviem faktoriem, ko var pārskatīt tiesu iestādēs un kas ietver šī pasākuma mērķi un saturu. Ja šis pasākums kalpo divkāršam mērķim vai tam ir divējādas sastāvdaļas, no kurām viena ir identificējama kā dominējošais mērķis vai sastāvdaļa, bet otra ir tikai nejauša, tad pasākumam jābūt pamatotam ar vienotu juridisko pamatu, proti, to, kādu prasa dominējošais mērķis vai sastāvdaļa. Izņēmuma veidā, ja tiek konstatēts, ka šim pasākumam ir vairāki mērķi, kas ir nedalāmi saistīti, bet viens no tiem nav sekundārs un netiešs attiecībā pret otru, tad šo pasākumu pamatā jābūt dažādiem atbilstīgiem juridiskiem pamatiem. Tomēr divkāršs juridiskais pamats nav iespējams, ja procedūras, kādas tiek pieprasītas saskaņā ar katru juridisko pamatu, ir nesaderīgas⁶. Turklāt, ja Līgumos ietverta specifiskāka tiesību norma, kas var veidot attiecīgā pasākuma juridisko pamatu, tad šis pasākums ir jābalsta uz minēto tiesību normu⁷.

39. No pušu argumentiem izriet, ka Komisija LESD 349. panta piemērošanas jomu būtībā apskata šauri, bet Padome to interpretē plaši. Savukārt Parlaments, šķiet, atbalsta kompromisa pieeju, kas gan būtībā vairāk atbilst Padomes viedoklim.

40. Tāpēc man šķiet neizprotami, ka Tiesai vēlreiz tiek pieprasīts atrisināt diezgan sarežģītu leģislatīvo strīdu, tomēr tajā pašā laikā – tā kā visi piekrīt, ka apstrīdētie pasākumi ir labdabīgi un tos nevajadzētu tūlīt atcelt – Tiesai tiek lūgts nodrošināt, ka tās nolēmumam nebūs seku. Šī nav tipiska tiesu iestādes loma.

41. Turklāt, pirmkārt, abas strīda puses izmanto zināmā mērā pamatotu argumentāciju. Otrkārt, lai gan Parlaments un Komisija noraida Padomes atbalstīto interpretāciju, tiem ir dažāds viedoklis attiecībā uz pareizu juridisko pamatu. Kā noskaidrots tiesas sēdē, šķiet, ka šajā tiesvedībā izmantotās pieejas ir vairāk izvēles, nevis juridiskas argumentācijas jautājums. Tas ir nožēlojami, ņemot vērā minēto, ka juridiskā pamata izvēlei vajadzētu būt objektīvai. Lai būtu kā būdams, tas, šķiet, izskaidrojams ar LESD 349. panta formulējumu, kas nav gluži nekāds skaidrības paraugs⁸.

B – Principi, kas reglamentē TR attiecības ar ES: integrācija un pielāgošanās

42. Divpusīgās attiecības starp TR un ES balstās uz diviem šķietami pretējiem principiem. To mijiedarbība tomēr vēl arvien ir pilnībā jāskaidro un jāizprot.

6 — Skat., *inter alia*, spriedumu Komisija/Padome, C-377/12, EU:C:2014:1903, 34. punkts un tajā minētā judikatūra.

7 — Skat., *inter alia*, spriedumu Parlaments/Padome, C-48/14, EU:C:2015:91, 36. punkts un tajā minētā judikatūra.

8 — Skat. tāpat Ziller, J., “The European Union and the Territorial Scope of the European Territories”, no: 38 *Vict. U. Wellington L. Rev.* 51, 62. lpp., kas atsaucas uz EKL 299. panta 2. punkta “ļoti sarežģīto formulējumu” (“Ziller, J. (2007)”), un Omarjee, I., “Specific Measures for the Outermost Regions after the Entry into Force of the Lisbon Treaty”, no: Kochenov, D. (ed.), *EU Law of the Overseas: Outermost Regions, Associated Overseas Countries and Territories, Territories Sui Generis*, Nīderlande: Kluwer Law, 2011, 135. lpp., kurš konstatē, ka LESD 349. panta teksts “liek vilties”.

43. Kopš 1957. gada Kopienas tiesības, kā tās tobrīd sauca, principā ir bijušas pilnībā piemērojamas TR priekštečiem, proti, Francijas aizjūras departamentiem. Tas ir pretstatā AZT, uz kurām ES tiesību akti attiecas tikai tiktāl, ciktāl tas ir konkrēti paredzēts⁹. Šis princips, kas, kā redzēsim turpmāk, tagad izriet no LES 52. panta 2. punkta un LESD 355. panta 1. punkta kopīga lasījuma, ir pazīstams kā *integrācijas princips* un uzskatāmi parāda TR pilnīgu asimilāciju ES tiesiskajā iekārtā.

44. Tomēr reti kad viena pieeja piemērojama visiem. Par laimi, ES tiesību aktu pilnīgai piemērošanai nevajag piemērot to pašu noteikumu kompleksu, bet tikai piemērot tos vienveidīgi. Jo īpaši dažādi strukturāli nelabvēlīgie apstākļi, no kuriem cieš TR, apgrūtina pilnībā vienveidīgas ES tiesību aktu piemērošanas mērķa saglabāšanu. Tādēļ nepieciešamība atsevišķi aplūkot TR specifiku tika atzīta jau sākumposmā. Šis princips, kas tagad ietverts LESD 349. pantā, ir pazīstams kā *pielāgošanās princips*.

45. Tomēr ar laiku šie principi attīstījās citādi. Lai gan sākotnējā izpausmē EEK līguma 227. pantā tika paziņots, ka EEK līgums “piemērojams” tai laikā esošajām dalībvalstīm, tā otrajā daļā tad tika izklāstīti noteikumi par šī līguma piemērošanu noteiktām Francijas aizjūras teritorijām. Divdesmitā gadsimta septiņdesmitajos gados Tiesa vēlāko pieeju iedibinošā spriedumā uzskatīja, ka integrācijas princips ir norma: pēc sākotnējā divu gadu termiņa beigām EEK līgums kā tāds bija piemērojams šīm teritorijām, lai gan Padomei vēl aizvien bija tiesības “pieņemt īpašus pasākumus, lai apmierinātu šo teritoriju vajadzības”¹⁰. Tomēr 20. gadsimta 90. gadu sākumā noteiktos spriedumos tika apstrīdētas šīs Padomei piešķirtās pielāgošanās pilnvaras¹¹.

46. Otrā šī spektra galā arvien biežāk dzirdami politiski aicinājumi vairāk ņemt vērā TR īpašo situāciju¹². Tā rezultātā beidzot tika pieņemts pilnīgi pārstrādāts noteikums: EKL 299. panta 2. punkts. Šīs normas jaunajā redakcijā tika likts lielāks uzsvars uz pielāgošanās principu, paskaidrojot, ka TR “strukturālo sociālo un ekonomisko stāvokli” “vēl vairāk apgrūtina tādi faktori kā to attālums, tas, ka tās ir salas, to mazā teritorija, sarežģītais reljefs un klimats, tautsaimniecības atkarība no dažiem ražojumiem, kas, nemainoties un cits citu papildinot, nopietni kavē to attīstību” (“TR iezīmes”). Turklāt ar to tika radīts patstāvīgs juridiskais pamats, lai pieņemtu “īpašus pasākumus” par TR. Tikmēr ar nedaudz pārsteidzošu paralēlu rīcību Tiesa 1998. gada sākumā pasludināja spriedumu, kas šķietami atkal atzina Padomes pielāgošanās pilnvaras saskaņā ar EKL 299. panta 2. punktu¹³.

47. Tomēr Tiesa nav interpretējusi ne EKL 299. panta 2. punkta, ne LESD 349. panta saturu¹⁴. Atgriezīšos pie pēdējā noteikuma analīzes tālāk, kur tam būs nozīme – izskatot pušu izvīrītos argumentus. Tomēr šajā situācijā ir lietderīgas dažas vispārēja rakstura piezīmes par LESD 349. panta piemērošanas jomu.

9 — Par EKL 299. panta 2. punktu skat. spriedumu *X un TBG*, C-24/12 un C-27/12, EU:C:2014:1385, 45. punkts un tajā minētā judikatūra.

10 — Skat. spriedumu *Hansens & Balle*, 148/77, EU:C:1978:173, 10. un 11. punkts. Skat. arī spriedumu *Coopérative agricole d'approvisionnement des Avirons*, 58/86, EU:C:1987:164, 13. un 14. punkts.

11 — Skat. spriedumus *Legros* u.c., C-163/90, EU:C:1992:326, un *Lancry* u.c., C-363/93 un no C-407/93 līdz C-411/93, EU:C:1994:315. Pēdējā lietā tiesa atzinusi, ka Padomei EEK līguma 227. panta 2. punktā (vēlāk – EK līguma 227. panta 2. punkts) piešķirtās pielāgošanas pilnvaras bija ierobežotas tikai ar tiem jautājumiem, kas nav minēti šajā noteikumā kā nekavējoties piemērojami tajā uzskaitītajās teritorijās (skat. šī sprieduma 37. un 38. punktu).

12 — Skat. tostarp Deklarāciju par tālākajiem Kopienas reģioniem, kas pievienota Māstrihtas līgumam (OV 1992, C 191, 104. lpp.); “Funšālas deklarāciju”, ko pieņēma tālāko reģionu priekšsēdētāji 1996. gada 14. martā; Eiropas Parlamenta 1997. gada 24. aprīļa Rezolūciju par attīstības problēmām Eiropas Savienības tālākajos reģionos (OV 1997, C 150, 62. lpp.), un Deklarāciju Nr. 30 par salu reģioniem, kas pievienota Amsterdamas līgumam (OV 1997, C 340, 136. lpp.).

13 — Skat. spriedumu *Chevassus-Marche*, C-212/96, EU:C:1998:68 (apstiprināts ar spriedumu *Sodiprem* u.c., C-37/96 un C-38/96, EU:C:1998:179), kurā Tiesa, šķiet, ir mēģinājusi nošķirt šīs lietas apstākļus no sprieduma *Legros* u.c., C-163/90, EU:C:1992:326. Komentētāji ir norādījuši, ka Tiesu iedvesmoja jaunā EKL 299. panta 2. punkta redakcija, kas tika publicēta *Oficiālajā Vēstnesī* 1997. gada 10. novembrī; proti, pirms Tiesai bija jāpasludina spriedums šajā lietā (ko tā izdarīja 1998. gada 19. februārī), skat. Ziller, J. (2007), 62. lpp., un Kochenov, D., “The application of EU Law in the EU’s overseas regions, countries, and territories after the entry into force of the Treaty of Lisbon”, no: 20 *Mich. St. Int’l. L. Rev.* 669, 708. lpp.

14 — Skat. tomēr rīkojumu *Região autónoma dos Açores*/Padome, C-444/08 P, EU:C:2009:733. Skat. arī Vispārējās tiesas spriedumu *Sinaga* /Komisija, T-321/00, T-222/01 un T-217/99, EU:T:2006:251.

48. Pirmkārt, ir skaidrs, ka divi galvenie principi – integrācijas princips un pielāgošanās princips – gluži labi nesader, un šķiet diezgan paradoksāli saglabāt abus kā dominējošos mērķus. Šajā kontekstā nevajadzētu nepievērst uzmanību tam, ka pielāgošanās principa ierindošana virs integrācijas principa zināmā mērā ir saistīta ar to, ka TR atšķirībā no aizjūras zemēm vai teritorijām tiek ļauts, tā teikt, “rikoties pēc izvēles”¹⁵. Šis jautājums kļūst vēl sarežģītāks, ņemot vērā, ka atsevišķiem nelabvēlīgiem reģioniem ES kontinentālajā teritorijā tikpat vai pat vairāk varētu būt vajadzīga īpaša attieksme, vismaz pēc paplašināšanos viļņa kopš 2004. gada.

49. Otrkārt, kā Padome atzīst, likumdevējs ne vienmēr ir ievērojis konsekvētu pieeju, lemjot, vai izmantot LESD 349. pantu (vai tā iepriekšējās izpausmes) vai nozaru juridiskos pamatus attiecībā uz īpašiem pasākumiem, kas piemērojami TR.

50. Treškārt, lai gan EKL 299. pants ar Lisabonas līgumu tika sadalīts trijās normās, proti, LES 52. pantā, LESD 349. un LESD 355. pantā, šis sadalīšanas nozīme nav skaidra¹⁶. Saskaņā ar LES 52. panta 1. punktu “Līgumi” ir piemērojami dalībvalstīm – šķietami kā adresātēm, jo tā 2. punkts, kas nosaka “Līgumu” teritoriālo piemērošanas jomu, attiecas uz LESD 355. pantu. Tādējādi, un pretēji iepriekšējam, ir skaidrs, ka LES ir tāda pati teritoriālā piemērošanas joma kā LESD. Par TR LESD 355. panta 1. punktā tad tiek turpināts ar paziņojumu, ka “Līgumu noteikumus” piemēro tiem “saskaņā ar” LESD 349. pantu. Taču pēdējā no minētajiem noteikumiem nav sīki detalizēti ar ģeogrāfiskiem apzīmējumiem izskaidrots, kā “Līgumus” piemēro TR, izņemot teritoriju saraksta pieminēšanu. Tomēr tas dod iespēju Padomei pieņemt konkrētus pasākumus, tai skaitā, saskaņā ar zināmiem nosacījumiem mainīt “Līgumu piemērošanu” šiem reģioniem. Tāpēc man šķiet, ka LESD 349. pants ir ne tikai juridisks pamats “īpašu pasākumu” pieņemšanai, bet arī papildus norobežo “Līgumu” teritoriālās piemērošanas jomu TR, atsaucoties uz šiem pasākumiem.

51. Ceturtkārt, salīdzinot ar iepriekšējām versijām, LESD 349. pants ir nedaudz uzlabots. Sākumā jānorāda, ka vairs nav atsaucies, vispārīgi runājot, uz Francijas aizjūras departamentiem, kura radīja iespaidu, ka TR statuss ir atkarīgs no kādas teritorijas klasifikācijas valsts tiesībās. Turklāt, pretēji iepriekšējam, LESD 349. panta otrajā daļā nav teikts, ka Padomei ir “jāņem vērā” noteiktas politikas jomas¹⁷, bet gan, ka šie konkrētie pasākumi “īpaši attiecas” uz šādām politikas jomām. TR politikas jomas tādējādi ir kļuvušas par konkrētu pasākumu priekšmetu, nevis to cēloni – tā ir loma, kādu jau pilda TR iezīmju uzskaitījums.

15 — Šis ir jautājums, par kuru tiek argumentēts, ka tas Tiesai bija zināms, izskatot lietas, kas noveda pie spriedumiem *Legros* u.c., EU:C:1992:326, un *Leplat*, C-260/90, EU:C:1992:66; skat. Ziller, J. (2007), 60. lpp.

16 — Komentētāji rosina domāt, ka šāda sadalījuma iemesls nav nekas vairāk kā EKL 299. panta formulējuma “tīrīšana”; skat. Ziller, J., “Outermost Regions, Overseas Countries and Territories and Others after the Entry into Force of the Lisbon Treaty”, no: Kochenov, D. (ed.), *EU Law of the Overseas: Outermost Regions, Associated Overseas Countries and Territories, Territories Sui Generis*, 2011, Nīderlande: Kluwer Law, 81. un 82. lpp. (“Ziller, J. (2011)”); un Murray, F., *The European Union and Member State Territories: A New Legal Framework Under the EU Treaties*, Nīderlande: TMC Asser Press, 2012, 89. lpp.

17 — Šīs politikas jomas ir: muitas un tirdzniecības politika, fiskālā politika, brīvās tirdzniecības zonas, lauksaimniecības un zivsaimniecības politika, nosacījumi izejvielu un plaša patēriņa preču piegādei, valsts atbalsts un nosacījumi, lai piekļūtu struktūrfondiem un Savienības horizontālajām programmām (“TR politikas jomas”).

52. Visbeidzot, tomēr viens grozījums, kas ieviests ar Lisabonas līgumu, diemžēl ir radījis neskaidrību. Jānorāda uz šķietami nomierinošo atsauci LESD 349. panta pirmās daļas otrajā teikumā uz iespēju, ka “īpašos pasākumus [...] [var pieņemt] Padome saskaņā ar īpašu likumdošanas procedūru”. Man šķiet, ka saskaņā ar LESD 289. panta 2. punktu LESD 349. pants pats par sevi ir īpaša likumdošanas procedūra. Tomēr komentētājiem ir domstarpības par šī teikuma ietekmi¹⁸, tāpat kā šādas domstarpības bija pusēm un personām, kas iestājušās lietā, to mutvārdu paskaidrojumos¹⁹. Tomēr šajās lietās nav nepieciešams izšķirt šo jautājumu autoritatīvi.

C – Vai LESD 349. pants ir ierobežots tikai ar primāro tiesību aktu pielāgošanu (Komisijas teorija)?

53. Kopš Amsterdamas līguma pieņemšanas Komisija ir nelokāmi aizstāvējusi šauru LESD 349. panta interpretāciju²⁰. Tā būtībā ir balstīta uz īpašu LESD 349. panta un 355. panta 1. punkta vienlaicīgu lasījumu, saskaņā ar kuru standarta situācijā TR piemērojami tikai “Līgumu noteikumi”²¹, izslēdzot sekundāros tiesību aktus. Tā kā LESD 349. pantā ir noteikts, ka Padome “paredz īpašus pasākumus, lai izstrādātu *nosacījumus Līgumu piemērošanai* minētajiem reģioniem” (mans izcēlums), tad Komisija no tā secina, ka minētā norma tikai pilnvaro Padomi pielāgot veidu, kādā primārie tiesību akti piemērojami TR.

54. Komisijas interpretācijas priekšrocība ir tāda, ka tā ir vienkārša. Tomēr man tā liekas satraucoša vairākos līmeņos.

55. Pirmkārt, iepriekš 50. punktā izklāstīju to, kā “Līgumu” jēdziens, kas lietots LES 52. pantā, kā arī LESD 349. pantā un 355. panta 1. punktā, ir piemērojams TR. Kā tūlīt paskaidrošu, tad šie noteikumi neatbalsta Komisijas viedokli.

56. Patiešām, ja nav norādes uz pretējo, tad jēdziens “Līgumi” parasti ir jāsaprot kā atsauce uz ES tiesisko kārtību kopumā (*acquis*), nevis šaurā nozīmē. Tas jo īpaši ir tā, ja šis vārds ir daudzskaitlī, kā tas ir iepriekš minētajos noteikumos. Pilnvaru atzišana pielāgot tikai primāros, nevis sekundāros tiesību aktus būtu negaidīta un pretrunā principam, saskaņā ar kuru lielākajā parasti tiek iekļauts mazākais. Cituviet parasti tiek saprasts, ka atsauces uz “Līgumiem” ietver sekundāros tiesību aktus, piemēram, LES 19. pantā un LESD 258. pantā. Komisijai, protams, ir tiesības pateikt, ka katrs noteikums ir jāsaprot savā izpratnē. Riskējot paziņot acīmredzamo, tas ir iemesls, kāpēc atsauce, piemēram, uz “Līgumiem” LES 6. panta 1. punkta pirmajā teikumā un LESD 1. panta 2. punkta otrajā teikumā attiecībā uz to statusu vispārējā normu hierarhijā netiek ietverti sekundārie tiesību akti. Tomēr LES 52. pants, LESD 349. pants un LESD 355. panta 1. punkts ir vispārēja rakstura noteikumi (pēdējie divi ir iekļauti LESD Septītajā daļā ar virsrakstu “Vispārīgi un nobeiguma noteikumi”). Turklāt, neskatoties uz Komisijas iespējamo argumentāciju, šim viedoklim nav atbalsta judikatūrā par AZT²².

18 — Perrot, D., “Les régions ultrapériphériques françaises selon le Traité de Lisbonne”, no: *R. T. D. Eur.* 2009, 733. lpp., argumentē, ka šī “praviētiskā” teikuma mērķis ir atcelt citas īpašas likumdošanas procedūras, kas nosaka stingrākas balsošanas prasības nekā tās, kas izriet no LES 16. panta 3. punkta (kvalificēts balsu vairākums). Omarjee, I., šķiet, ir pretējs viedoklis; skat. iepriekš minēto Ziller, J. (2011), 134. lpp., kurš argumentē, ka šis teikums jāsaprot, ņemot vērā Konstitucionālā līguma III-330. panta redakciju, kas attiecas uz dažām tiesību aktu kategorijām jaunu normu hierarhijā, kas saskaņā ar Lisabonas līgumu acīmredzami atbilst trijiem pamatiem, kas sastāv no legislatīvajiem, deleģētajiem un izpildvaras tiesību aktiem.

19 — Kā es saprotu šos argumentus, Padome un Spānijas Karaliste, pamatojoties uz LESD 349. pantu vēsturisko interpretāciju, uzskatīja, ka šī teikuma mērķis ir dot iespēju Padomei pieņemt īpašus pasākumus gan legīslatīvu, gan nelegīslatīvu tiesību aktu veidā. *Portugāles Republika* uzskatīja, ka šī teikuma mērķis ir piešķirt prioritāti LESD 349. pantam pār citām īpašajām likumdošanas procedūrām, turpretim *Francijas Republika* uzskatīja pretēji, ka šis mērķis ir apkopot šīs procedūras prasības. Komisija nepiekrīta visiem šiem viedokļiem, *inter alia* apgalvojot, ka atšķirība starp legīslatīvu un nelegīslatīvu tiesību aktu nav pielīdzināma divdalījumam “primārais/sekundārais ES tiesību akts”.

20 — Skat., *inter alia*, Komisijas prezidenta Prodi 2001. gada 4. septembrī sniegto atbildi uz parlamenta jautājumu P-1691/2001 (OV 2002, C 81 E, 52. lpp.), saskaņā ar kuru “Komisija paliek pie sava viedokļa, ka [EKL] 299. panta 2. punkts būtu jāizmanto par juridisko pamatu tikai izņēmumiem no Līguma noteikumiem, neierobežojot īpaša juridiska pamata izmantošanu kopējai politikai”.

21 — Jāuzsver, ka LESD 355. panta 1. punkta versijās dažās valodās (piemēram, DA un DE versijas) nav atsauces uz “Līgumu noteikumiem”, bet vienkārši uz “Līgumiem”.

22 — Spriedumā *van der Kooy*, C-181/97, EU:C:1999:32, Tiesa uzskatīja, ka, tā kā saskaņā ar EK līguma 227. panta 3. punktu (tagad – LESD 355. panta 2. punkts) EK līgums neattiecas uz Nīderlandes Antīļu salām kā AZT, jo nebija īpaša noteikuma par pretējo, tā rezultātā arī šeit tika izslēgta sekundāro tiesību aktu piemērošana, skat. arī 35.–41. punktu.

57. Otrkārt, doma (kas izteikta, atbildot uz Tiesas uzdotu jautājumu), ka Komisijas teorija varētu izrietēt no LESD 288. panta, ir nepārliciecināma: neatkarīgi no tās tiesiskajām sekām šajā normā izskaidrots, *uz ko* sekundārais tiesību akts ir vērsti (adresāti). Turpretī tā klusē par to, *kur* šis tiesību akts piemērojams.

58. Treškārt, Komisijas LESD 349. panta lasījums šķiet selektīvs. Šīs normas pirmajā daļā Padomei ļauts paredzēt “īpašus pasākumus, lai izstrādātu nosacījumus Līgumu piemērošanai minētajiem reģioniem, *tostarp kopēju politiku*” (mans izcēlums). Tāpēc, lai gan attiecīgie īpašie pasākumi var nepārprotami ietvert diferencētus Līgumu piemērošanas noteikumus, tie nav ierobežoti tikai ar šo vienīgo aspektu.

59. Ceturtkārt, LESD 349. panta otrajā daļā noteikts, ka īpašie pasākumi attiecas “jo īpaši” uz TR politikas jomām. Tiktāl, ciktāl daudzas no šīm politikas jomām netiek pilnīgi reglamentētas ar primārajiem tiesību aktiem, saprātīgā LESD 349. panta lasījumā būtu jāiekļauj Padomes pilnvaras grozīt sekundāros tiesību aktus.

60. Piektkārt, pats fakts, ka īpašos pasākumus Padome var pieņemt “saskaņā ar īpašu likumdošanas procedūru”, ir atbalsts domai, ka LESD 349. pantu var izmantot, lai pielāgotu sekundāro likumdošanu, neatkarīgi no šī teikuma precīza mērķa.

61. Visbeidzot, Komisija ierosina, ka tās interpretācija ir atbilstoša tās normas vēsturiskajai attīstībai, kas tagad ir LESD 349. pants. Šajā jautājumā nedomāju, ka LESD 349. pants var tikt saprasts, atsaucoties (īpaši) uz EK līguma 227. panta 2. punkta formulējumu, kas ir fundamentāli atšķirīgs. Gluži pretēji, LESD 349. pants ir jāinterpretē saskaņā ar tā noteikumiem.

62. Pamatojoties uz iepriekš minēto un neskatoties uz citiem Komisijas izvirzītajiem argumentiem, jāsecina, ka LESD 349. pants nav ierobežots tikai ar primāro tiesību aktu pielāgošanu. Prasības lietās no C-133/14 līdz C-135/14 attiecīgi būtu jānoraida.

D – *Vai LESD 349. pantā netiek pieļauta ES tiesību aktu piemērošanas atlikšana (Parlamenta galvenais arguments)?*

63. Šķiet, ka Parlaments ir izvēlējies vidusceļu starp iestādēm, kuras strīdas. Patiešām, tā galvenais arguments ir tāds, ka vienkārša ES tiesību aktu piemērošanas atlikšana nedrīkst būt paredzēta saskaņā ar LESD 349. pantu, bet to vajadzētu pieņemt ar nozaru juridiskajiem pamatiem. Tas uzskata, ka nozaru pamati jau dod ES likumdevējam iespēju noteikt diferencētus īstenošanas termiņus. Un pretēji, neviena no TR iezīmēm pati par sevi pierādāmi nepamato šādas rīcības veikšanu.

64. Lai gan man ir zināmas simpātijas pret līdzsvarotu pieeju, šī ir noraidāma. Vispirms tas, ka Parlaments necēla prasību par Minidirektīvas atcelšanu, liecina par pārliecības trūkumu²³. Vēl svarīgāk ir tas, ka LESD 349. pantā vienkārši norādīts uz “īpašiem pasākumiem”. Tajā, kā šķiet, nav izslēgta iespēja Padomei atlikt ES pasākuma ieviešanas datumu.

65. Protams, LESD 349. pantā paskaidrots, ko nozīmē “īpaši pasākumi”, kurus Padome var pieņemt: “Padome [...] paredz īpašus pasākumus, lai izstrādātu nosacījumus Līgumu piemērošanai minētajiem reģioniem, *tostarp kopēju politiku*. [...] [Īpašie pasākumi] jo īpaši skar [TR politikas jomas]” (izcēlums pievienots). Kā redzams, tiek lietoti neizsmeļoši formulējumi. Pat pieņemot, ka apstrīdēto pasākumu ieviešanas datuma atlikšanu nevar uzskatīt par atbilstošu šāda veida situācijai, šī noteikuma nosacījumos netiek izslēgta šāda iespēja.

23 — Atbildot uz jautājumu tiesas sēdē, Parlaments apliecināja, ka tas nebija apstrīdējis Minidirektīvu politisku iemeslu dēļ.

66. Tomēr vēl svarīgāk ir tas, ka, ja Padome saskaņā ar LESD 349. pantu nolemj atlikt ES pasākuma ieviešanas datumu, tad tas patiešām būtu “īpašs pasākums”, ar ko tiek pieļauta atkāpe no vispārējās normas. Padome un Portugāles Republika pamatoti piebilst, ka mākslīgai atšķirībai starp to, vai attiecīgajiem īpašajiem pasākumiem ir pastāvīgs vai pagaidu raksturs, ar ko faktiski ir saistīta Parlamenta interpretācija, nav nekāda juridiska pamata pašā LESD 349. pantā. Tam, ka LESD 349. pantā TR iezīmes raksturotas kā pastāvīgas, nav nekādas nozīmes attiecībā uz to īpašo pasākumu pagaidu raksturu, ko Padome var pieņemt. Vai drīzāk, pie kā atgriezīšos tālāk – un kā argumentē Portugāles Republika – ar pastāvīgu atkāpi noteikti būtu lielāka iespēja pārkāpt LESD 349. panta trešo daļu. Turklāt, ja Padome var pieņemt īpašu pasākumu, pamatojoties uz LESD 349. pantu, pilnībā izslēdzot noteikto TR no ES tiesību aktu piemērošanas jomas, – kas vēlāk periodiski jāpārskata – tad neredzu, kāpēc ar to nevarētu arī atlikt sekundāro tiesību aktu piemērošanas datumu šādā reģionā.

67. Pamatojoties uz iepriekš minēto, ierosinu Tiesai noraidīt Parlamenta argumentu, ka LESD 349. pantā netiek pieļauta ES tiesību aktu piemērošanas atlikšana. Attiecīgi prasību lietā C-136/14 un Regulas 4. panta apstrīdēšanu lietā C-132/14 vajadzētu noraidīt. Atliek izlemt par Parlamenta argumentu, ka Padome nevarēja izmantot LESD 349. pantu Regulas 1. un 2. panta, kā arī 3. panta 3. punkta pieņemšanai, kuru analizēšu tālāk 78. un nākamajos punktos. Tomēr, tā kā ir lietderīgi to darīt, vispirms izteikšu dažas papildu piezīmes.

E – Papildu pārdomas par Padomes izmantoto pieeju

68. No iepriekš minētā izriet, ka paliek Padomes viedoklis, kam es principā piekritu. Tomēr, lai gan tas var nebūt obligāti nepieciešams, ņemot vērā diskusiju, ko ir izraisījis LESD 349. pants, un lai panāktu zināmu skaidrību par nākotni, izmantošu šo iespēju, lai paziņotu, kāds būtībā ir mans viedoklis par Padomes interpretāciju un iebildumi pret to.

69. Sākumā jāteic, ka nepārliecināja Padomes (un personu, kas iestājušās lietā) viedoklis, ka LESD 349. pants kā *lex specialis noteikti* jāizmanto ikreiz, kad likumdošanas priekšlikums attiecas uz TR. Pirmkārt, vienīgajā judikatūras lietā, uz ko atsaucas Padome, lai pamatotu šādu viedokli, tika aplūkoti visai atšķirīgi apstākļi²⁴. Otrkārt, pamatojot savu viedokli galvenokārt ar LESD 349. panta ģeogrāfisko specifiku, Padome neizskaidro (izņemot LESD 114. pantu), kāpēc LESD 349. pants normatīvā saturā ziņā ir konkrētāks nekā Komisijas piedāvātais nozaru pamats. Treškārt, lai gan juridiskais pamats, kas izmantots citu ES pasākumu pieņemšanai, nav būtisks²⁵, manuprāt, Padomes pieeja neatbilst tās pašreizējai praksei²⁶. Ceturtkārt, Padomes ieteiktā LESD 349. panta interpretācija, šķiet, ir zaudējusi saikni ar to, ka saskaņā ar šo noteikumu TR nav automātisku tiesību uz to īpašās situācijas ievērošanu²⁷.

24 — Skat. spriedumu Komisija/Padome, C-533/03, EU:C:2006:64. Šis spriedums bija saistīts ar jautājumu par sekundāro tiesību aktu par fiskālo sadarbību juridisko pamatu. Tā 45. punktā, uz kuru Padome atsaucas, tika aplūkots EKL 93. panta (tagad – LESD 113. pants) *lex specialis* statuss par atsevišķu nodokļu saskaņošanu attiecībā uz vispārējo noteikumu par tiesību aktu tuvināšanu, kas izklāstīti EKL 95. pantā (tagad – LESD 114. pants). Pēdējā no minētajām normām ir skaidri noteikts, ka to piemēro, “ja [...] neparedz ko citu”, un turklāt tas neattiecas uz “fiskālo noteikumu” saskaņošanu. Tāpēc atšķirībā no izskatāmajām lietām šis *lex specialis* situācijas piemērs šķiet diezgan pašsaprotams.

25 — Šajā sakarā skat. spriedumu Parlaments/Padome, C-48/14, EU:C:2015:91, 30. punkts un tajā minētā judikatūra.

26 — Kā nesenus piemērus skat. Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 13. marta Regulu (ES) Nr. 228/2013, ar ko ievieš īpašus pasākumus lauksaimniecības jomā attālākajiem Eiropas Savienības reģioniem un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 247/2006 (OV L 78, 23. lpp.), kas pieņemta ar kopīgu LESD 42. panta 1. punkta, 43. panta 2. punkta un 349. panta pamatu; un Padomes 2013. gada 17. decembra Direktīvu 2013/61/ES, ar ko Direktīvu 2006/112/EK un Direktīvu 2008/118/EK groza attiecībā uz Francijas tālākajiem reģioniem un īpaši Majoru (OV L 353, 5. lpp.), kas pieņemta, pamatojoties uz LESD 113. pantu (kurā tiek pieprasīta vienprātība), tajā pašā dienā, kad apstrīdētie pasākumi. Uz jautājumiem par šo punktu tiesas sēdē Padome atbildēja, ka “praktisku iemeslu dēļ” šis direktīvas juridiskais pamats netika mainīts uz LESD 349. pantu.

27 — Par šo. skat. rīkojumu *Região autónoma dos Açores*/Padome, C-444/08 P, EU:C:2009:733, 38. un 39. punkts.

70. Tāpēc, manuprāt, Līgumos nekas nerosina uzskatīt, ka LESD 349. pants ir prioritārs attiecībā pret nozaru pamatiem. Citiem vārdiem sakot, LESD 349. pants nav “likumdošanas melnais caurums”. Pieņemot, ka šī noteikuma nosacījumi ir ievēroti, Padomei ir izvēle, vai izmantot šo tiesību normu vai nozaru normas, taču tai nav pienākuma izvēlēties vienu, nevis otru. Tas, protams, neierobežo citu iepriekš 38. punktā minēto vispārējo principu piemērošanu.

71. Runājot par izvēli starp nozaru pamatiem un LESD 349. pantu, Padome (kopā ar personām, kas iestājušās lietā) no šajā normā izmantotā izteiciena “ņemot vērā” secina, ka veiktajiem pasākumiem kā tādiem nav jābūt paredzētiem, lai novērstu strukturāli nelabvēlīgu situāciju, no kā cieš TR. Turklāt no jēdzienu “jo īpaši” un “tostarp” lietojuma, kā arī garā uzskaitījuma tā secina, ka LESD 349. pantu vajadzētu piemērot plaši, tai skaitā, ja vajadzīgs, vides jautājumiem. Tomēr tā atzīst, ka īpašajiem pasākumiem jābūt “nepieciešamiem, samērīgiem un precīzi noteiktiem”.

72. Jāpiekrīt Padomei, ka LESD 349. pants ir formulēts neparasti plaši. Tā tiek būtiski atbalstīts Padomes viedoklis. Šķiet, ka, ja rodas iespēja veikt “īpašu pasākumu”, tad Padomes likumdošanas pilnvaras ir gandrīz neierobežotas, ietverot pat primāro tiesību aktu pielāgošanu²⁸.

73. Tomēr nav pārlicības, ka Padome var vienkārši pieminēt TR iezīmes; tās patiešām ir jāpamato. Šķiet, ka to, pirmkārt un galvenokārt, ir jānodrošina likumdevējam²⁹. Tātad to, tāpat kā citas likumdošanas politikas izveles pārskatīšanu tiesā, vajadzētu samazināt līdz minimumam³⁰. Saskaņā ar šo pieeju es atturēšos ieņemt nostāju jautājumā par to, vai vides faktori var pamatot LESD 349. panta izmantošanu, jo tas nav nepieciešams šīs tiesvedības mērķim. Tomēr teikšu gan, ka šādos gadījumos no LESD 293. panta izriet pienākums Padomei rīkoties vienprātīgi tad, kad tā maina likumdošanas priekšlikuma juridisko pamatu. Turklāt šādā situācijā nevar izslēgt, ka Komisija var atsaukt savu priekšlikumu, ciktāl šīs prasības šajā ziņā ir ievērotas³¹.

74. Ievērojot šādu domu gājienu, vajadzētu norādīt, pirmkārt, ka LESD 349. pantā ir iekļauts drošības vārsts: konkrēti pasākumi nedrīkst ietekmēt “Savienības tiesiskā regulējuma integritāti un saskaņu”. Bet ko tas nozīmē? Vai tas faktiski līdzinās parastai samērīguma pārskatīšanai tādā izpratnē, ka šiem īpašajiem pasākumiem jābūt “nepieciešamiem, samērīgiem un precīzi noteiktiem”?

75. Šis ir izteiciens no sprieduma *Chevassus-Marche*³², kas attiecās uz EK līguma 227. panta 2. punkta normu, kura ir rūpīgi pārskatīta. Tādēļ ir apšaubāms, vai šo judikatūru var vienkārši pārcelt uz LESD 349. pantu. Patiesībā iespēja ietekmēt “Savienības tiesiskā regulējuma integritāti un saskaņu”, šķiet, ir nedaudz līdzīga jēdzianam “nopietni apdraudēta Savienības tiesību vienotība vai konsekvence”, kas izmantots LESD 256. panta 2. punktā. Tomēr, un pareizi, ir apšaubīts, vai saskaņā ar LESD 349. pantu vispār ir iespējamas atkāpes no noteikumiem, kas attiecas uz iekšējo tirgu un kopējo politiku, neietekmējot to darbību, kā arī Savienības tiesiskā regulējuma integritāti un saskaņu³³. Tomēr nav saskatāma cita iespēja – pretējā gadījumā tiktu apdraudēts pats LESD 349. panta mērķis. Faktiski jau ir kādi norādījumi, kas atbalsta šo viedokli (lai gan jāatzīst, ka ne tieši par EKL 299. panta 2. punktu vai LESD 349. pantu): lietā *RAR*³⁴ ģenerāladvokāts Ž. Mišo [*J. Mischo*] apgalvoja, ka brīva iespēja eksportēt cukuru, kas ražots, gūstot labumu no lauksaimniecības atbalsta, no Azoru salām uz pārējo

28 — Bijušais tiesnesis Ž. P. Puissošē [*J.-P. Puissochet*], nepildot pienākumus tiesā, rakstot, “Aux confins de la Communauté européenne: Les régions ultrapériphériques”, no: Rodríguez Iglesias, G. C. u.c. (eds.), *Mélanges en hommage à Fernand Schöckweiler*, Baden-Baden: Nomos, 1999, 506. lpp., 54. zemsvītras piezīme, lika manīt, ka varbūt nemaz nebija nepieciešams lēmumu par ostu nodevu nodokļa režīmu, kas bija lietas būtība spriedumā *Chevassus-Marche*, C-212/96, EU:C:1998:68, pamatot ar EK līguma 235. pantu (tagad – LESD 352. pants) *papildus* EK līguma 227. panta 2. punktam.

29 — Salīdzināt ar *Perrot, D.*, minēts iepriekš 56. zemsvītras piezīmē. Skat. pēc analogijas spriedumu *Sodiprem u.c.*, C-27/96 un C-38/96, EU:C:1998:179, 33. punkts.

30 — Par EEK līguma 227. panta 2. punktu sal. ar spriedumu *Coopérative agricole d’approvisionnement des Avirons*, 58/86, EU:C:1987:164, 14. un 17. punkts.

31 — Par parasto likumdošanas procedūru skat. spriedumu Padome/Komisija, EU:C:2015:217.

32 — C-212/96, EU:C:1998:68, 49. punkts.

33 — Skat. Omarjee I, minēts iepriekš, 135. lpp.

34 — Secinājumi lietā *RAR*, C-282/00, EU:C:2002:299, 81.–92. punkts.

Kopienas teritoriju būtu uzskatāma par “šīs sistēmas izkropļošanu”. Tomēr Tiesa atbildēja, ka, tā kā nebija skaidri izteikta aizlieguma un ņemot vērā brīvas preču kustības fundamentālo principu, nebija nekādu ierobežojumu šāda cukura nosūtīšanai uz Kopienu. Turklāt šādu atbalstu atļaujošā ietvarprogramma neparedzēja sadalīt tirgu Azoru salās vai radīt nepārvaramus šķēršļus tirdzniecībai, bet gan veicināt to iesaistīšanos iekšējā tirgū, piešķirot tām konkrētus labumus³⁵.

76. Otrkārt, uzskatu, ka no LESD 349. panta trešās daļas izriet, ka Padomes pilnvarām ir jābūt likumdošanas ierobežojumam, kas atspoguļo atšķirību starp TR un AZT. Patiešām, pievienošanās TR statusam pamatdoma ir tāda, ka ES tiesību aktus principā vajadzētu piemērot pilnībā, ciktāl vietējā situācija nepadara šo mērķi neiespējamu. Ņemot to vērā, jāšaubās, vai piekrišana beztermiņa atkāpei bez jebkāda veida periodiskas pārskatīšanas vai “turpināmības klauzulas” būtu saderīga ar šī noteikuma mērķi³⁶.

77. Lai būtu kā būdams, šajā tiesvedībā netiek apgalvots, ka apstrīdētie pasākumi apdraud Eiropas Savienības tiesisko regulējumu. Tādēļ Tiesai nav nepieciešams lemt par šo jautājumu.

F – Neizšķirtie jautājumi par lietu C-132/14 un sekas prasībai atcelt tiesību aktu

78. Jau secināju, ka ir jānoraida Komisijas trīs prasības atcelt tiesību aktu (lietas no C-133/14 līdz C-135/14), kā arī Parlamenta prasības par Horizontālo direktīvu lietā C-136/14 un Regulas 4. panta apstrīdēšanu lietā C-132/14. Par atlikušo lietas C-132/14 daļu Parlaments nenoliedz, ka Padome var pieņemt Regulas 3. panta 1. un 2. punktu, kā arī 5. pantu saskaņā ar LESD 349. pantu. Tādējādi Tiesai ir jāizlemj, vai Padome bija pilnvarota izmantot pēdējo no minētajiem noteikumiem Regulas 1. un 2. panta, kā arī 3. panta 3. punkta pieņemšanai, vai arī tā vietā tai vajadzēja atsaukties uz LESD 43. panta 2. punktu.

79. Tādēļ, vispirms pievēršoties Regulas 1. panta 2. punkta noteikumiem, uzskatu, ka Parlamenta arguments par šo tiesību normu, kas attiecas uz aizliegumu zvejot ar riņķvadiem, ir, kā norāda Padome, pamatots ar nepareizu izpratni par šīs regulas un īpaši tās preambulas 3. apsvēruma mērķi³⁷. Šis mērķis ir nevis mēģināt saglabāt lielas migrējošu zivju, piemēram, tunzivju un tunzivjveidīgo, sugas šo sugu labā (kas šķistu bezjēdzīgi, ņemot vērā to migrācijas raksturu), bet gan saglabāt tās *Majotas krastu tuvumā vietējās flotes labā*, kura vēl aizvien izmanto galvenokārt mehāniskos kuģus zvejai ar āķu jedām, nevis progresīvākos riņķvadu zvejas kuģus, un nevar konkurēt ar ārvalstu flotēm. Attiecīgi, tā kā šķiet, ka šādā aizliegumā tiek ņemta vērā Majotas īpašā sociālekonomiskā situācija, to tiešām varēja pieņemt, pamatojoties uz LESD 349. pantu.

80. Tāpat šķiet, ka arī 2. pantā (kas ir atkāpe no noteikumiem par zvejas produktu marķēšanu, kuri tiek piedāvāti mazumtirdzniecībā galapatērētājam Majotā) tiek ņemti vērā tie paši faktori, kā to pierāda Regulas preambulas 4. apsvērums³⁸.

35 — Skat. spriedumu *RAR*, C-282/00, EU:C:2003:277, 55. un 59. punkts, un arī spriedumu *Sodiprem* u.c., C-37/96 un C-38/96, EU:C:1998:179, 33. punkts, kurā Tiesa konstatēja, ka iekšējā tirgus traucējumiem, ko izraisa šādas atkāpes, jābūt “pēc iespējas mazākiem, un tādējādi tie nedrīkst negatīvi ietekmēt tirdzniecības noteikumus tādā mērā, kas būtu pretrunā vispārējām interesēm”.

36 — Šajā ziņā citastarp skat. *Kochenov, D.*, minēts iepriekš, 712. lpp.

37 — Šajā preambulas apsvērumā ir noteikts: “24 jūdžu robežās no salas pamatlinijām būtu jāizliedz izmantot riņķvadus tunzivju un tunzivjveidīgo zivju baros, lai aizsargātu lielo migrējošo zivju barus Majotas salas tuvumā”. Turklāt šīs regulas preambulas 7. apsvērumā Majotas flote aprakstīta kā “nepietiekami liela flote ar mehāniskiem kuģiem zvejai ar āķu jedām”.

38 — Šajā preambulas apsvērumā citastarp ir noteikts ka, “ņemot vērā to, ka Majotas tirdzniecības shēmas ir ļoti sadrumstalotas un nav pietiekami attīstītas, zivsaimniecības produktu marķēšanas noteikumu piemērošana mazumtirgotājiem radītu slogu, kas nav samērīgs ar patērētājam sniegto informāciju”.

81. Par pārējiem apstrīdētās Regulas noteikumiem, proti, 1. panta 1. punktu un 3. panta 3. punktu, jāpiekrīt Padomei, ka tie, šķiet, papildina Regulas dominējošo mērķi, kas ir paredzēt zināmus īpašus noteikumus un atkāpes, kurās tiek ņemta vērā Majotas īpašā sociālekonomiskā situācija. Tādējādi no iepriekš 38. punktā minētās judikatūras izriet, ka Padomei bija pamats izmantot vienīgi LESD 349. pantu, un, manuprāt, nerodas jautājums par divkāršu (vai trīskāršu) juridisko pamatu.

82. Tādējādi, ņemot vērā visu iepriekš minēto, uzskatu, ka Parlamenta atlikušos iebildumus, kuros apstrīdēts Regulas 1. un 2. pants, kā arī 3. panta 3. punkts, lietā C-132/14 arī vajadzētu noraidīt kā nepamatotus un attiecīgi vajadzētu noraidīt arī visas piecas prasības pilnībā.

G – *Alternatīvi apsvērumi*

83. Ja Tiesa neuzskatītu, ka Padome kā apstrīdēto pasākumu juridisko pamatu bija tiesīga izmantot vienīgi LESD 349. pantu, tad, šķiet, ir vajadzīgas zināmas papildu piezīmes.

1. Pilnīga vai daļēja atcelšana?

84. Komisijas interpretācija ir diezgan vienkārša: ja Tiesa to apstiprinātu, tad apstrīdētie pasākumi būtu jāatceļ tikai un vienīgi pilnībā.

85. Tomēr, ja Tiesa tā vietā apstiprinātu Parlamenta viedokli, tad sekas būtu daudzveidīgas. No vienas puses, skaidrs, ka Horizontālā direktīva būtu jāatceļ, jo tā nevarētu būt likumīgi pieņemta, pamatojoties uz LESD 349. pantu. No otras puses, situācija ir mazāk skaidra attiecībā uz Regulu. Šeit risinājums būtu atkarīgs no tā, vai Tiesa piekrīt Parlamentam: i) ka LESD 349. pantā netiek atļauti īpaši pasākumi vienkāršas atlikšanas veidā (kas liktu atcelt Regulas 4. pantu); ii) ka Regulas 1. un 2. pantā, kā arī 3. panta 3. punktā nav ņemta vērā Majotas sociālekonomiskā situācija, bet tie drīzāk ir vispārīgi KZP pasākumi (kas nozīmētu atzīt šos noteikumus par spēkā neesošiem); vai iii) par visu iepriekš minēto.

86. Šajā sakarā Parlaments uzskata, ka nozaru juridiskos pamatus un LESD 349. pantu Regulas pieņemšanai būtu vajadzējis izmantot vienlaicīgi, jo nevar identificēt vienu vienīgu dominējošo juridisko pamatu. Tomēr Padome to atspēko (un, manuprāt, to dara pareizi, kas pietiekami tika parādīts tiesas sēdē) ar to, ka Parlaments nav paskaidrojis, kādā veidā Regulas noteikumi, kas atbilstoši Parlamenta uzskatam nevarēja tikt pieņemti, pamatojoties vienīgi uz LESD 349. pantu, nav atdalāmi no pārējiem noteikumiem. Piemēram, nav redzams, kā noteikumi par mazumtirdzniecībā Majotā piedāvāto zvejas produktu marķēšanu saskaņā ar *COMFA* (Regulas 2. pants) ir saistīti ar noteikumiem par zvejas jaudu un zvejas flotes reģistru saskaņā ar KZP (Regulas 3. panta 1. un 2. punkts).

87. Tomēr, tā kā Parlamenta prasībai lietā C-132/14, manuprāt, nevajadzētu būt sekmīgai, es šo domu neturpināšu.

2. Lūgums par apstrīdēto pasākumu atstāšanu spēkā

88. Komisija un Padome, pamatojoties uz LESD 264. panta 2. punktu, lūdz Tiesu atcelšanas gadījumā atstāt spēkā apstrīdētos pasākumus, un Parlaments savā atbildes rakstā uz repliku to atbalstīja. Es to interpretēju kā iespēju daļēji atcelt Regulu attiecībā uz atceltajiem noteikumiem.

89. Ja Tiesa atceltu apstrīdētos pasākumus daļēji vai pilnībā, tad sekas būtu tādas, ka normas, kuras šajos pasākumos mēģināts grozīt, būtu piemērojamas Majotai laikā, kas vispārīgi noteikts šajās normās, tāpat kā citur Eiropas Savienībā. Nav strīda, ka apstrīdētie pasākumi ir vajadzīgi un to saturs ir pamatots, ņemot vērā pašreizējo situāciju Majotā.

90. Šādos apstākļos uzskatu, ka izņēmuma kārtā atcelto pasākumu neatstāšana spēkā būtu nesamērīga.

91. Es esmu ņēmis vērā, ka Komisija un Padome nenorāda konkrētu termiņu, kura laikā atceltie pasākumi būtu jāatstāj spēkā, bet lūdz tos atstāt spēkā līdz brīdim, kad stāsies spēkā jauni pasākumi, kas pamatoti ar pienācīgiem juridiskiem pamatiem.

92. Tomēr ir ļoti svarīgi, ka prettiesisku tiesību aktu darbība netiek saglabāta spēkā ilgāk, nekā tas ir noteikti nepieciešams. Šajā sakarā jāpiebilst, ka likumdošanas procesa ilgums konkrētajās lietās (kas arī tika pakļauts laika ierobežojumiem) no priekšlikuma līdz pieņemšanai bija apmēram seši mēneši. Tā kā iestādes politiski neiebilst pret apstrīdēto pasākumu nepieciešamību vai saturu, tad vajadzētu būt iespējamai ātrai likumdošanas procedūrai. Tāpēc, lai veicinātu ES likumdevēja atbilstošu rīcību gadījumā, ja Tiesa atceltu apstrīdētos pasākumus pilnībā vai daļēji, manuprāt, atceltie pasākumi ir jāatstāj spēkā uz termiņu, kas nepārsniedz sešus mēnešus, sākot no sprieduma pasludināšanas dienas šajās apvienotajās lietās.

VI – Tiesāšanās izdevumi

93. Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 138. panta 1. punktu lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Visos piecos gadījumos Padome ir prasījusi piespriet atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, un Parlamentam un Komisijai viņu attiecīgajās lietās spriedums ir nelabvēlīgs.

94. Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 140. panta 1. punktu dalībvalstis un iestādes, kas iestājušās lietā, sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas. Tādēļ Spānijas Karalistei, Francijas Republikai un Portugāles Republikai jāsedz savi tiesāšanās izdevumi visās piecās lietās.

VII – Secinājumi

95. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, ierosinu Tiesai:

- prasības noraidīt;
- piespriet Parlamentam un Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un
- piespriet Spānijas Karalistei, Francijas Republikai un Portugāles Republikai segt savus tiesāšanās izdevumus pašām.